

8. Сіцінська М. В. Громадська рада: особливості її діяльності в секторі безпеки і оборони України. *Державне управління: удосконалення та розвиток*, № 1, 2014. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=673> (дата звернення: 07.06.2022).

**Ключові слова:** громадська рада при органі публічної влади, публічна влада, військова адміністрація, воєнний стан, франдрайзингова діяльність, гуманітарна допомога.

**Key words:** public council at a public authority, public authority, military administration, martial law, frandising activities, humanitarian aid.

## **ПАВЗЮК АНАТОЛІЙ АНАТОЛІЙОВИЧ**

*Національний університет «Одеська юридична академія»,  
аспірант кафедри конституційного права*

### **ПЕРВИННІ УМОВИ ВПРОВАДЖЕННЯ Е-ТЕХНОЛОГІЙ У НАРОДНЕ ВОЛЕВИЯВЛЕННЯ**

Розвиток е-технологій у сфері народного волевиявлення є вимогою часу. Сучасне ефективне впровадження е-технологій гарантує успіх майже всім процесам людства. Не є виключенням й процеси виборів, що мають певні вимоги та застереження на всіх його етапах. Зокрема, використання е-технологій у виборчих процесах повинно відповідати певним обов'язковим умовам з дотримання права на народне волевиявлення з використанням е-технологій.

По-перше, е-технології які будуть впровадженні у виборчий процес повинні бути інноваційними, якісними, надійними та функціонувати відповідно до чинного законодавства. Підлягати оптимізації та доопрацюванню. Всі процеси, що відбуваються у системі повинні бути збережені в наступні 75 років. Права на е-технології у сфері народного волевиявлення повинні належати виключно державі. Використання таких технологій повинно відбуватися з дотриманням права на народне волевиявлення на всіх етапах виборчого процесу.

По-друге, необхідно забезпечити безперебійну роботу е-технологій, які впровадженні у виборчий процес та уникнення їх не роботи (збою тощо) не тільки під час виборчого процесу, а взагалі. Інакше такі технічні поломки будуть викликати безліч проблем, починаючи з недовіри щодо самої системи в цілому. Проведення будь-яких змін, оновлень рекомендується робити не під час виборчого процесу, а готуватися до цього завчасно, тобто до призначення та проведення конкретних виборів. Це може бути і сертифікація (ліцензування) цієї системи і перевірки її придатності до проведення конкретних виборів, це певна й перевірка роботоздатності до проведення самих виборів, так званих пілотних виборів. До перевірки якості варто додати незалежну оцінку з залученням іноземних представників.

По-третє, всі учасники виборчого процесу повинні розуміти як працює виборча система. Повинно бути передбачене опробування системи на всіх її етапах з врахуванням права на народне волевиявлення усіма учасниками виборчих процесів, з подальшим отриманням рекомендацій щодо її змісту та за доцільності внесення змін у таку систему.

В четверте, повинна забезпечуватися прозорість на всіх етапах виборчого процесу, що гарантуватиме довіру з боку учасників виборчого процесу. Довіра є тією рушійною силою при наявності якої е-технології швидко адаптуються у будь-які виборчі процеси. Без довіри з боку учасників виборчих процесів неможливо буде втілити е-технології у виборчий процес. Будь-яка недовіра не повинна тягнути за собою невикористання або неможливість опротестування процесу або результатів підведення підсумків.

В п'яте, необхідно забезпечити можливість моніторингу за роботою е-технологій в виборчих процесах в будь-який момент та будь-яким учасником такого процесу. Моніторинг повинен відбуватися з врахуванням права на народне волевиявлення усіх учасників виборчих процесів відповідно до його етапів.

В шосте, необхідно забезпечити можливість контролю за роботою е-технологій в будь-який момент відповідним учасником виборчого процесу з врахуванням права на народне волевиявлення.

В сьоме, розуміння плюсів впровадження е-технологій у виборчий процес кожним учасником процесів народного волевиявлення суттєво пришвидшить їх використання, а постійна робота над зменшенням ризиків збільшуватиме довіру та сприяння таким процесам. Окремого значення набуває верифікація та валідація на всіх етапах виборчого процесу, яке повинно бути адаптованим під кожного учасника виборчого процесу, відповідно до тих прав, які він буде мати під час конкретних виборів.

Таким чином, е-технології при запровадженні їх в виборчий процес повинні бути зрозумілими для всіх учасників виборчого процесу, прозорими та доступними для перевірки їх достовірності будь-якому учаснику відповідно до тих прав, які вони будуть мати під час конкретних виборів. Рекомендовано до процесів апробації, верифікації та валідації е-технологій у виборчому процесі долучати учасників усіх виборчих етапів з метою їх розуміння роботи конкретної е-технології у виборчому процесі та аналізі тих можливостей під час конкретних виборчих етапів. В цілому, первинними умовами впровадження е-технологій у процеси народного волевиявлення є якісна технічно-технологічна розробка та її безперебійна робота; розуміння та сприйняття е-технології учасниками виборчого процесу; прозорість; моніторинг, контроль, верифікація, валідація.

**Ключові слова:** Е-технології, народне волевиявлення, виборчий процес.

**Key words:** E-technologies, expression of the will of the people, election process.